

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 การวิจัยและพัฒนาชุมชนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ ป่านฟู และใช้ประโยชน์
ความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง

พื้นที่ดำเนินการ: จำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วย พื้นที่โครงการหลวง 3 แห่ง
(แม่สะเรียง ห้วยหลวง และห้วยโป่ง) และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 3 แห่ง
(ดอยปุย วาวี และผาผึ้ง-ศรีศรีรักษ์)

วิธีการดำเนินงาน:

1) คัดเลือกชุมชนที่จะพัฒนาระดับให้เป็นชุมชนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ ป่านฟู
และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง (ชุมชนตัวอย่าง Food bank)

2) ประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินชุมชนตัวอย่าง Food bank
ของพื้นที่เป้าหมาย ร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนา โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่

2.1) ชุมชนมีป่าที่เป็นแหล่งอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์

2.2) ชุมชนมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการอนุรักษ์ ป่านฟู แหล่งอาหารและ
ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง

2.3) ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นในครัวเรือน/ มีรายได้

2.4) ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ ป่านฟู และใช้ประโยชน์
จากความหลากหลายทางชีวภาพ

2.5) ชุมชนมีการปกป้องคุ้มครองพืชท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ

3) วางแผนการดำเนินงานเพื่อยกระดับให้เป็นชุมชนตัวอย่าง Food bank
โดยการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละชุมชน ซึ่งแบ่งระดับการพัฒนาชุมชน
ตัวอย่าง ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดีมาก (ชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์
ป่านฟู และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง มีรายได้จากกิจกรรมการอนุรักษ์ป่านฟู
และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ) กลุ่มดี (ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่านฟู
พืชท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ขยายผลสู่ครัวเรือนสมาชิก และมีการสร้างผู้รู้รุ่นใหม่จากรุ่นสู่รุ่น)
และ กลุ่มปานกลาง (ชุมชนมีการรวมสมาชิกที่สนใจ ร่วมจัดทำแผนการอนุรักษ์ ป่านฟู ส่งเสริม
การใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน)

4) ปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาระดับของแต่ละชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

5) ติดตาม ประเมินผล และถอดบทเรียนร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย 3 กิจกรรม รายละเอียดดังนี้

2.1 การจัดทำชุดองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นร่วมกับชุมชน

พื้นที่ดำเนินการ: พื้นที่โครงการหลวง 2 แห่ง (แม่สะเรียงและอ่างช้าง)

วิธีการดำเนินงาน:

1) รวบรวมและประมวลผลข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นของชุมชนบนพื้นที่สูง ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ผ่านมา จำนวน 2 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ลัวะและอาข่า

2) จัดกลุ่มองค์ความรู้ด้านพืชท้องถิ่นตามการใช้ประโยชน์ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ พืชอาหาร พืชสมุนไพรและยา พืชสีย้อมธรรมชาติ พืชใช้สอย และพืชใช้ในพิธีกรรม

3) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เช่น ชื่อท้องถิ่น ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ร่วมกับผู้รู้/ปราชญ์ชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งความถูกต้องของชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ ที่เป็นปัจจุบัน ตามหลักอนุกรมวิธาน

4) จัดทำชุดองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น ในรูปแบบของหนังสือ หรือสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (E-book)

2.2 การศึกษาและพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง

วิธีการดำเนินงาน:

1) ศึกษาและทบทวนโครงสร้างของฐานข้อมูลฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ที่ได้เริ่มพัฒนาในปี พ.ศ. 2561 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (สำนักวิจัย สำนักยุทธศาสตร์และแผน)

2) ปรับปรุงรูปแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง เพื่อให้สืบค้นและนำไปใช้ประโยชน์ให้มีความเป็นปัจจุบัน จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสามารถรองรับระบบปฏิบัติการรุ่นใหม่ได้ เช่น การปรับแก้ชุดคำสั่งในระบบฐานข้อมูลเดิมที่พัฒนาขึ้น ให้รองรับกับระบบปฏิบัติการปัจจุบันของเซิร์ฟเวอร์ และการปรับปรุงระบบในส่วนของการทำงานเบื้องหลัง (Back office) และส่วนการแสดงผลเบื้องหน้า (Front office) พัฒนาระบบการวิเคราะห์และและรูปแบบการแสดงผล รวมทั้งสามารถจัดทำรายงานจากระบบฐานข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีรูปแบบการแสดงผลที่ใช้งานได้สะดวกต่อการสืบค้น และสามารถใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) นำเข้าข้อมูลความหลากหลายของพืชท้องถิ่นและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์อย่างน้อย 5 ชุมชน 3 กลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลที่ได้รับ การพัฒนาเพิ่มเติมร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) สรุปและประเมินผลระบบฐานข้อมูลร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น ในการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียน

พื้นที่ดำเนินการ: พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 1 แห่ง ได้แก่ วาวี (โรงเรียนบ้านป่าเมี่ยงแม่พริก)

วิธีการดำเนินงาน:

- 1) คัดเลือกโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ดำเนินงานของ สวพส. ที่จะขยายผลหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอน
- 2) ประชุมชี้แจงร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับการบรรจุหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “การอนุรักษ์ พันธุ์ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น” ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นจะตรงตามคำอธิบายรายวิชา และมาตรฐานรายวิชา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน
- 3) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน ภายใต้กรอบของหลักสูตรท้องถิ่นที่โครงการวิจัยได้จัดทำร่วมกับโรงเรียนและมีการนำไปใช้แล้ว เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนและโรงเรียนดังกล่าว
- 4) วางแผนการดำเนินการร่วมกันในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน
- 5) ปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน
- 6) ติดตามผลการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน

กิจกรรมที่ 3 การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างมูลค่าของพืชท้องถิ่นสำหรับเป็นรายได้เสริมให้กับชุมชน ประกอบด้วย 3 กิจกรรม รายละเอียดดังนี้

3.1 การศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ ตำรับอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน 3 ชชาติพันธุ์

พื้นที่ดำเนินการ: พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 4 แห่ง (ปากกล้วย ห้วยเขียง ปางมะโอ และวาวี)

วิธีการดำเนินงาน:

- 1) การศึกษารวบรวมเมนูตำรับอาหารท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้อง เช่น การคัดเลือกวัตถุดิบ วิธีการประกอบอาหาร ช่วงเวลาในการบริโภค การคัดเลือกชนิดพืช เป็นต้น โดยดำเนินการร่วมกับชุมชน 3 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ พื้นเมืองภาคเหนือ มอญ และม้ง
- 2) ศึกษาและบันทึกข้อมูลชนิดพืชที่เป็นองค์ประกอบของอาหารท้องถิ่นแต่ละตำรับ รวมทั้งสรรพคุณทางสมุนไพรของพืชแต่ละชนิดตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสังเกต สัมภาษณ์จากผู้รู้ เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และตัวแทนจากสมาชิกในชุมชน และการทดลองประกอบอาหารแต่ละตำรับ
- 3) คัดเลือกตำรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพที่โดดเด่นจำนวน 5 ตำรับต่อชุมชน รวม 15 ตำรับ เพื่อนำมาศึกษาคุณค่าทางโภชนาการ จากการตรวจสอบจากรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง หรือส่งตัวอย่างพืชเพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการและสารสำคัญ

4) จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน และคนรุ่นใหม่ เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ โดยการสาธิตวิธีการประกอบอาหารตามภูมิปัญญาโดยผู้รู้ในชุมชน และสอดแทรกความรู้ทางวิชาการโดยนักวิจัยของ สวพส. หรือผู้รู้จากภายนอกชุมชน

5) สรุปผลเพื่อจัดทำ “ร่าง” ชุดองค์ความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชาติพันธุ์

3.2 การศึกษาความหลากหลายและคุณสมบัติที่โดดเด่นของพืชสีย้อมธรรมชาติร่วมกับชุมชน

พื้นที่ดำเนินการ: จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย พื้นที่โครงการหลวง 2 แห่ง (แม่สะเรียงและทุ่งหลวง) และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 1 แห่ง (ปางแดงใน)

วิธีการดำเนินงาน:

1) ศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาเกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติจากพืชในท้องถิ่นของชุมชน 3 พื้นที่

2) สัมภาษณ์พันธุ์พืชให้สีย้อมภายในชุมชน และป่ารอบชุมชน พร้อมทั้งบันทึกภาพถ่ายทั้งต้นและส่วนของพืชที่ใช้ในการย้อมสีธรรมชาติ และจัดหมวดหมู่ของกลุ่มพืชตามโทนสีต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน

3) ศึกษาและบันทึกข้อมูลกระบวนการย้อมสีธรรมชาติจากพืช ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน

4) คัดเลือกพืชให้สีที่มีความโดดเด่น และมีความต้องการใช้วัตถุดิบในปริมาณมาก เพื่อศึกษาวิธีการเตรียมวัตถุดิบสีย้อมธรรมชาติอย่างง่ายร่วมกับชุมชน สำหรับเก็บรักษาวัตถุดิบไว้ใช้ในชวงนอกฤดูกาล

5) ทดสอบการย้อมสีเส้นด้ายและผืนผ้าฝ้ายจากวัตถุดิบที่ผ่านการแปรรูปอย่างง่าย เทียบกับวิธีการใช้วัตถุดิบพืชสดตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน

6) สรุปและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกับชุมชน

3.3 การศึกษาและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูก/ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชท้องถิ่นที่มีศักยภาพด้านการผลิตและการจัดการเพื่อเสริมรายได้

พื้นที่ดำเนินการ: พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 2 แห่ง (โป่งคำและป่าเกี๊ยะใหม่)

วิธีการดำเนินงาน:

1) กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นบ้าน 2 แห่ง (โป่งคำและป่าเกี๊ยะใหม่)

2.1) รวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจเข้าร่วมกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นบ้าน

2.2) ประชุมร่วมกับสมาชิกกลุ่ม เพื่อคัดเลือกชนิดพืชผักพื้นบ้านอย่างน้อย 5 ชนิด โดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และบริบทของชุมชน ความต้องการใช้ประโยชน์ในชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีขั้นตอนการปลูก การจัดการไม่ยุ่งยากซับซ้อน

2.3) วางแผนการปลูกและการจัดการที่เหมาะสมกับพืชที่คัดเลือกแต่ละชนิดร่วมกับกลุ่มสมาชิก

2.4) อบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตามหลักวิชาการ การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช และการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น

2.5) ปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานที่ได้วางร่วมกัน และการติดตามผลจากการปฏิบัติงาน

2.6) สรุปบทเรียนที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

กิจกรรมที่ 4 การศึกษาแนวทางการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบนพื้นที่สูง

พื้นที่ดำเนินการ: จำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย พื้นที่โครงการหลวง 1 แห่ง (ทุ่งหลวง) และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 1 แห่ง (ห้วยก้างปลา)

วิธีการดำเนินงาน:

1) การศึกษารูปแบบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเพื่ออนุรักษ์ พันธุ์ และคุ้มครอง ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เช่น พื้นที่คุ้มครองสมุนไพรและถิ่นกำเนิด และป่าชุมชน โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ หรือผลการดำเนินงานในพื้นที่อนุรักษ์ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว หรือจากผลงานวิจัย

2) ประชุมชี้แจงร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินการที่นำไปสู่การปกป้องคุ้มครอง/บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน

3) จัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน เช่น สำรวจและกำหนดขอบเขตพื้นที่สำรวจ ข้อมูลความหลากหลายของพืชท้องถิ่นรวมทั้งภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้อง

4) การปฏิบัติตามแผนงานการผลักดันในการปกป้องคุ้มครองพืชท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

5) สรุปผลและถอดบทเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานระยะต่อไป

กิจกรรมที่ 5 การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพสู่พื้นที่สูงอื่น จำนวน 16 ชุมชน เพื่อขยายผลองค์ความรู้สู่ชุมชนในพื้นที่ใหม่ และสนับสนุนการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของโครงการศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืนระยะที่ 2

พื้นที่ดำเนินการ: จำนวน 16 ชุมชน ประกอบด้วย พื้นที่โครงการหลวง 8 ชุมชน (ห้วยโป่ง ปางตะ อ่างช้าง หนองเขียว ห้วยลึก อินทนนท์ ผาตั้ง และแม่ปุนหลวง) และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 8 แห่ง (ปางหินฝน แม่มะลอ วาวี แม่สลอง สบเมย แม่สามแลบ น้ำแบ่ง และแม่แฮหลวง)

วิธีการดำเนินงาน:

- 1) ประชุมร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นของชุมชน
- 2) รวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ และสำรวจความหลากหลายของพืชท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์บริเวณพื้นที่ชุมชน พื้นที่เกษตร และป่ารอบชุมชน ร่วมกับผู้รู้เพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูพืชท้องถิ่นร่วมกัน
- 3) ร่วมกับชุมชนคัดเลือกชนิดพืชท้องถิ่นที่ชุมชนต้องการปลูกฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ทั้งชนิดพืชหายาก หรือใกล้สูญหาย และชนิดพืชที่ชุมชนมีความต้องการใช้ประโยชน์มากแต่ยังไม่เพียงพอ (หมายเหตุ: สำหรับชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของโครงการศึกษาการพัฒนาชุมชนโครงการหลวงเพื่อเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำและยั่งยืนระยะที่ 2 ต้องแต่ละชุมชนมีเป้าหมายในการฟื้นฟูพืชท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 30 ชนิด)
- 4) วางแผนการดำเนินงานในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูพืชที่ชุมชนคัดเลือกร่วมกัน และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ เช่น การศึกษาดูงานพื้นที่ตัวอย่างที่มีบริบทของชุมชนใกล้เคียงกัน การจัดเตรียมกล้าไม้โดยการเพาะขยายพันธุ์พืช การจัดทำแปลงรวบรวมพืช การปลูกฟื้นฟูพืชเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน และป่ารอบชุมชน เป็นต้น
- 5) ติดตามการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกัน

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

จำนวน 26 พื้นที่ ประกอบด้วย

3.2.1 พื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง 11 แห่ง

3.2.2 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 13 แห่ง

3.2.3 พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ จำนวน 2 แห่ง

กิจกรรมหลัก	พื้นที่ดำเนินการวิจัย		
	โครงการหลวง	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ
1. การวิจัยและพัฒนาชุมชนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง	3 แห่ง แม่สะเรียง ห้วยหลวง ห้วยโป่ง	3 แห่ง ดอยปุย วาวี ผาผึ้ง-ศรีศรีรักษ์	-
2. การศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับชุมชน	2 แห่ง แม่สะเรียง อ่างช้าง*	1 แห่ง วาวี	-
3. การวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นและการพัฒนาต่อยอดเชิงเศรษฐกิจ	2 แห่ง แม่สะเรียง ห้วยหลวง	5 แห่ง ปากกล้วย แม่พริก บางแดงโน โป่งคำ ห้วยเขียง	1 แห่ง ป่าเกี๊ยะใหม่*-
4. การศึกษาและพัฒนาการปกป้องคุ้มครองพืชท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน	1 ห้วยหลวง	1 แห่ง ห้วยก้างปลา	-
5. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และพื้นที่แหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สูงอื่น	8 แห่ง ห้วยโป่ง* ปางตะ* อ่างช้าง* หนองเขียว* ห้วยลึก* อินทนนท์* ผาตั้ง* แม่ป๋นหลวง*	8 แห่ง ปางหินฝน* แม่มะสอ* วาวี* แม่สลอง* สบเมย* แม่สามแลบ* น้ำแปง* แม่แฮหลวง*	

หมายเหตุ * หมายถึง พื้นที่/หมู่บ้านใหม่ ปี พ.ศ. 2563